

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

COMBAT HORTING AND ACTIVITIES OF UKRAINIAN LAW ENFORCEMENT AUTHORITIES

ІРПІНЬ – 2021

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ, ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ
КАФЕДРА СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ТА ОРГАНІЗАЦІЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**

***МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ***
**БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ**

**04–05 січня 2021 року
м. Ірпінь**

*Рекомендовано до друку Науково-методичною колегією
Національної федерації бойового хортингу України
(протокол від 09.01.2021 № 8).*

Науковий керівник конференції

Пашко П. В. – ректор Університету державної фіскальної служби України, доктор економічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України.

Організаційний комітет конференції

Голова оргкомітету:

Чмелюк В. В. – кандидат юридичних наук, проректор з питань підготовки кадрів податкової міліції – начальник Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, полковник податкової міліції, учасник бойових дій.

Голова науково-методичної ради оргкомітету:

Єрмоєнко Е. А. – професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету ДФС України, кандидат педагогічних наук, президент Національної федерації бойового хортингу України, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, Заслужений тренер України, майстер спорту України міжнародного класу, майор десантно-штурмових військ ЗС України, учасник бойових дій.

Заступники голови оргкомітету:

Грищук В. Л. – кандидат юридичних наук, начальник кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, підполковник податкової міліції, учасник бойових дій;

Бухтіяров О. А. – кандидат юридичних наук, заступник начальника кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, учасник бойових дій.

Члени оргкомітету:

Параниця С. П. – кандидат юридичних наук, професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, учасник бойових дій;

Антоненко С. А. – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету ДФС України;

Бадьора С. М. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету ДФС України;

Гарбовський Л. А. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету ДФС України.

Є80 Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 04–05 січня 2021 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. – 1738 с.

Збірник містить наукові роботи учасників конференції, дослідження з педагогіки, психології, філософії, історії, теорії і методики викладання бойового хортингу, проведені відповідно до угоди про співпрацю між Національною федерацією бойового хортингу України та Університетом державної фіскальної служби України. Матеріали представляють узагальнені результати досліджень у напрямі теоретичних та практичних аспектів удосконалення професійних компетентностей фахівців бойового хортингу у системі правоохоронних органів України.

Матеріали подаються мовою оригіналу. За достовірність фактів, статистичних та інших даних, точність формулювань і висновки несуть відповідальність автори матеріалів.

Єрьоменко Е. А. Спеціальна витривалість як провідна фізична якість спортсмена бойового хортингу	1174
Дорошенко М. М., Єрьоменко Е. А., Карасевич С. А. Спеціальна фізична підготовка за методиками бойового хортингу як засіб виховання волі та характеру допризовної молоді	1188
Єрьоменко Е. А. Структура технічної підготовленості спортсменів бойового хортингу до змагань	1206
Харитоненко Є. В., Єрьоменко Е. А., Вехтєв В. В. Бойовий хортинг як засіб спеціальної фізичної і бойової підготовки допризовної молоді до військової служби у Збройних Силах України	1221
Самоха І. М., Кіблицький Р. В., Єрьоменко Е. А. Психофізичні та ментальні засади вивчення учнями спортивної секції базових форм бойового хортингу	1237
Шукалюк Ю. С., Єрьоменко Е. А., Самоха Д. М. Потенціал бойового хортингу в підготовці молоді до військової служби	1252
Єрьоменко Е. А. Чинники ефективності ударної техніки рук під час проведення сутички з бойового хортингу	1268
Єрьоменко Е. А. Бойовий хортинг як складова підготовка розвідника у військовому підрозділі спеціального призначення	1283
Кривенко В. П., Єрьоменко Е. А., Бабурнич С. А. Правила проведення сутичок з бойового хортингу за методикою військово-прикладної підготовки учнів	1302
Зуб Р. В., Єрьоменко Е. А., Близнюк О. В. Аналіз сприйняття патріотизму та національно-патріотичних настроїв юними спортсменами бойового хортингу	1316
Єрьоменко Е. А. Початкова військова підготовка як складова частина системи підготовки спортсменів бойового хортингу до служби у Збройних Силах України	1333
Зуб Р. В., Єрьоменко Е. А., Бабурнич С. А. Витоки козацьких традицій бойового хортингу та його патріотично-прикладна спрямованість	1351
Кукушкін К. М., Єрьоменко Е. А., Кузора І. В. Керівництво військово-патріотичним вихованням учнівської молоді засобами бойового хортингу	1365
П'ятіков С. В., Кукушкін К. М., Єрьоменко Е. А. Організація і проведення заходів військово-патріотичного виховання та допризовної підготовки молоді за методиками бойового хортингу	1384
Самоха І. М., Єрьоменко Е. А., Вознюк М. Г. Варіативний модуль «Бойовий хортинг» на уроці фізичної культури, 5–9 класи ..	1408
Єрьоменко Е. А. Перспективне планування розвитку бойового хортингу на території України	1432

ПОЧАТКОВА ВІЙСЬКОВА ПІДГОТОВКА ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ БОЙОВОГО ХОРТИНГУ ДО СЛУЖБИ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

СРЬОМЕНКО Едуард Анатолійович

професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету ДФС України, кандидат педагогічних наук, президент Національної федерації бойового хортингу України, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, Заслужений тренер України, майстер спорту України міжнародного класу, майор десантно-штурмових військ Збройних Сил України, учасник бойових дій.

***Анотація.** У даній науковій статті характеризується початкова військова підготовка як складова частина системи підготовки спортсменів бойового хортингу до служби у Збройних Силах України, військово-патріотичне виховання та спортивно-прикладна підготовка учнів засобами бойового хортингу, визначено особливості виховного та оздоровчого призначення навчально-тренувальної програми бойового хортингу для учнів школи і студентів закладів вищої освіти, з якими проводяться заходи військово-патріотичного спрямування, проаналізовано методи та форми фізичного виховання дітей та молоді із застосуванням військово-патріотичних засобів сучасного національного виду спорту бойового хортингу та підходи до визначення сутності, змісту і завдань військово-патріотичне виховання української молоді, оздоровленні та формування готовності до захисту України. Зазначено, що завдання військово-патріотичного виховання засобами бойового хортингу: оволодіння основними навичками збереження особистої та колективної безпеки, надання само- і взаємодопомоги в екстремальних ситуаціях, зміцнення морально-вольового стану та фізичного розвитку учнів, ознайомлення з основами рятувальної справи, надання загальної та спеціальної фізичної підготовки для служби в підрозділах Збройних Сил України. Допризовну підготовка молоді, що здійснюється відповідно до Закону України “Про військовий обов’язок і військову службу”, включено до Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, що реалізується у закладах середньої освіти III ступеня (або структурних підрозділах інших закладів освіти), що забезпечують профільну середню освіту; закладах професійної (професійно-технічної) освіти, якщо певний рівень освіти здобувається на основі базової середньої освіти та проводиться за програмами, погодженими з Міністерством оборони України. Початковий вишкіл є складовою частиною системи підготовки громадян України до військової служби в Збройних Силах України, в інших військових формуваннях України, обов’язковим державним предметом в закладах загальної середньої і професійно-технічної освіти незалежно від приналежності і форм власності. В процесі початкової військової підготовки учні повинні засвоїти конституційні права громадян щодо захисту України, усвідомити характер і призначення Збройних Сил України, основи військової справи та цивільної оборони, набуті необхідних знань, практичних навичок в обсязі підготовки молодого воїна, психологічну стійкість для того, щоб будучи призваними на строкову військову службу або службу за контрактом в Збройні Сили України, вони змогли в короткий термін адаптуватися до умов проходження військової служби і опанувати довіреним їм сучасним озброєнням і бойовою технікою. Відповідно до програми військово-патріотичного виховання засобами бойового хортингу проводиться робота з накопичення навчально-методичної бази, а також існують різні форми проведення занять: теоретичні заняття різноманітного виховного напрямку; практичні навчально-тренувальні заняття з виду спорту; тренування з прикладного розділу бойового хортингу; туристські подорожі, відвідування історичних місць, а також місць козацької слави; участь у календарних спортивних змаганнях.*

***Ключові слова:** початкова військова підготовка, військово-патріотичне виховання, служба у Збройних Силах України, бойовий хортинг, національний вид спорту України, захист інтересів України.*

Актуальність наукового дослідження. На початку XXI століття в Україні в усіх сферах суспільного життя відбуваються значні зміни. Кардинальним чином вони торкнулися розробки відповідних стратегій розвитку системи освіти. При цьому пріоритетна роль відводиться розвитку концепцій виховання, що спираються на національні культурні традиції. Роботи С. А. Бабурнича, А. В. Барабанщикова, Л. А. Бублика, В. В. Вехтева, Т. В. Імангулова, Т. А. Касимова, В. А. Крутецького, Н. І. Монахова, А. М. Столяренко, В. О. Сухомлинського доводять, що основним завданням сучасних концепцій виховання є виховання громадянськості і патріотизму, ядром якого виступає необхідність підготовки юнаків до захисту батьківщини, до

військової служби. Аналіз сучасної ситуації дозволяє констатувати, що система загальної та початкової професійної освіти є основним джерелом поповнення Збройних Сил України, зокрема її рядового складу.

На сьогодні, в навчальну програму з початкової військової підготовки, прийняті регламентуючі документи з навчання початковим знанням в сфері оборони і підготовки випускників до військової служби [1–11; 19–32]. У зв'язку з цим виникає потреба звернення і критичного осмислення історико-педагогічного досвіду і традицій початкової військової підготовки в системі загальної та початкової професійної освіти, які існували в Україні, що дозволить взяти найбільш краще для подальшого розвитку сучасної педагогічної наукової думки, вдосконалення системи освіти в регіоні та країні в цілому.

Разом з тим огляд і аналіз історичної та педагогічної літератури свідчить про те, що до цього часу немає жодної дослідницької роботи з історії становлення та розвитку початкової військової підготовки в системі загальної та початкової професійної освіти України протягом останніх десятиліть незалежності України.

Таким чином, існують суперечності між:

об'єктивною потребою суспільства в початковій військовій підготовці випускників системи загальної та початкової професійної освіти і недостатнім застосуванням історико-педагогічного досвіду у вирішенні зазначеної проблеми;

великий творчий потенціал історико-педагогічного досвіду в початковій військовій підготовці підростаючого покоління і фрагментарним його використанням в системі загальної та початкової професійної освіти;

потребою освітньої практики системи загальної та початкової професійної освіти в початковій військовій підготовці випускників та недостатньою розробленістю науково-методичного забезпечення зазначеного процесу в контексті історичного досвіду освітніх установ.

Усвідомлення цих суперечностей зумовило постановку проблеми дослідження: визначення і обґрунтування тенденцій становлення і розвитку військово-патріотичного виховання школярів засобами бойового хортингу в системі загальної та початкової професійної освіти протягом часів незалежності України [12].

Виклад основного матеріалу. Весь історичний досвід розвитку людської цивілізації свідчить, що початковим з усіх необхідних умов, в рамках яких здійснюється поступальний і стійке зростання держави, є безпека його націй і збереження державності. Мало завоювати свободу і незалежність, їх треба відстояти і закріпити, передати нащадкам.

Україна, як суверенна держава, вважає підтримку своєї обороноздатності однією з найважливіших державних функцій, справою всього його народу і до створення всеосяжної системи міжнародної безпеки буде вести військове будівництво спільно з іншими державами, які побажали увійти з нею в оборонний союз або партнерство.

Наша головна мета – захист суверенітету і територіальної цілісності України. На підставі цього і впливають завдання початкової військової підготовки молоді.

Допризовну підготовка молоді, що здійснюється відповідно до Закону України “Про військовий обов’язок і військову службу”, включено до Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, що реалізується у закладах середньої освіти III ступеня (або структурних підрозділах інших закладів освіти), що забезпечують профільну середню освіту; закладах професійної (професійно-технічної) освіти, якщо певний рівень освіти здобувається на основі базової середньої освіти та проводиться за програмами, погодженими з Міністерством оборони України.

Виховання готовності молоді до захисту Батьківщини. Початковий вишкіл є складовою частиною системи підготовки громадян України до військової служби в Збройних Силах України, в інших військових формуваннях України, обов’язковим

державним предметом в закладах загальної середньої і професійно-технічної освіти незалежно від приналежності і форм власності.

В процесі початкової військової підготовки учні повинні засвоїти конституційні права громадян щодо захисту України, усвідомити характер і призначення Збройних Сил України, основи військової справи та цивільної оборони, набути необхідних знань, практичних навичок в обсязі підготовки молодого воїна, психологічну стійкість для того, щоб будучи призваними на строкову військову службу або службу за контрактом в Збройні Сили України, вони змогли в короткий термін адаптуватися до умов проходження військової служби і опанувати довіреним їм сучасним озброєнням і бойовою технікою.

У Законах України “Про оборону України” та “Про Збройні Сили України” визначено повноваження органів влади і управління, обов’язки і права громадян в сфері оборони і керівництва Збройними Силами України [13–18]. Згідно з цими законами всі органи державної влади несуть відповідальність за дотримання всіма підприємствами, установами, організаціями, які є в сфері їх управління, а також посадовими особами та громадянами законодавства про оборону України. Що стосується громадян, то вони зобов’язані оберігати інтереси своєї держави зміцнювати її могутність, готувати себе до захисту країни і виконувати загальний військовий обов’язок, брати участь в заходах цивільної оборони і виконувати в інтересах оборони інші обов’язки, передбачені законодавством України. За ухилення від військової служби громадяни України несуть відповідальність у встановленому законодавством порядку.

Оборона України – це система державних заходів політичного, військового, економічного і соціально-правового характеру, що здійснюються з метою забезпечення готовності Збройних Сил України до захисту суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності її кордонів.

Питанням честі і обов’язку є для кожного громадянина України виконання свого конституційного обов’язку перед народом – надійного захисту його мирної, творчої праці, всебічно кріпити боєготовність частин і підрозділів Збройних Сил України.

Верховна Рада України, Президент і Міністерство оборони України, інші центральні органи в межах компетенції роблять все можливе, щоб підтримувати обороноздатність держави на рівні необхідної достатності для захисту від озброєних агресій.

Однією з найважливіших завдань виховання і підготовки молоді до служби є заходи військово-патріотичного характеру.

Організація і проведення військово-патріотичної роботи серед молоді передбачає використання цілого комплексу відповідних форм, які можуть бути диференційовані на три основні групи.

Перша група, обумовлена загальнорозвивальним компонентом змісту військово-патріотичного виховання і включає вдосконалення навчально-матеріальної бази початкового військового навчання.

Друга група, обумовлена специфікою змісту військово-патріотичного виховання, менш різноманітна і характеризується більшою військовою і військово-прикладною спрямованістю [33–48]. Навчання здійснюється за формами, що проводяться переважно у вигляді практичних занять, робіт, різних ігор тощо.

Найбільш перспективним у плані високоефективного виконання завдань військово-патріотичного виховання є застосування комплексних комбінованих інтегрованих форм, які оптимально поєднують як загальне, так і специфічне в його змісті, що утворюють третю групу. До неї відносяться такі форми, як оборонно-спортивний оздоровчий табір, навчально-польові збори, патріотичні клуби і об’єднання різного спрямування, університети майбутнього воїна, офіцера, школи юних моряків, льотчиків, прикордонників, десантників тощо.

Здійснення патріотичного виховання передбачає використання системи засобів, яка включає **три основних компоненти**:

матеріально-технічний;
освітній;
організаційний.

Для успішного виконання відповідального завдання підготовки молоді до захисту України, військовий керівник повинен володіти не тільки глибокими військовими знаннями, високими морально-політичними якостями, а й вміти передати знання своїм вихованцям, володіти методикою навчання школярів. Без педагогічних знань і методичних навичок важко розраховувати на успішне здійснення навчання та виховання молоді.

Мета дослідження: дослідити шляхи вдосконалення і розвитку професійних якостей вчителя початкової військової підготовки.

Завдання дослідження: виявити професійні компетенції вчителя початкової військової підготовки і їх застосування в процесі проведення занять з військових дисциплін і в військово-патріотичному вихованні допризовної молоді.

Об'єкт дослідження: робота вчителя початкової військової підготовки та шляхи вдосконалення навчання і виховання школярів в колективі за допомогою проведення занять з предмета “Захисту України”, за формами і методами, які відповідають сучасним вимогам.

Предмет і сутність дослідження: сутність цього дослідження визначається, з одного боку, інтересами і вимогами військової та інших, пов'язаних з нею, видів діяльності до особистості, з іншого – інтересами суспільства і самої особистості, її ставленням до проблем, що вирішуються державними інститутами з метою зміцнення обороноздатності та безпеки країни.

Методи дослідження: теоретичний аналіз філософської, історичної, військово-історичної, військово-технічної літератури з проблеми дослідження, збір та аналіз архівних матеріалів, вивчення нормативних документів в системі освіти і у військово-технічній сфері, наукове узагальнення.

Наукова новизна і теоретична значущість дослідження полягає в сучасному розумінні початкового військового навчання і військово-патріотичного виховання як одного з пріоритетних напрямів діяльності державних інститутів в умовах реформування суспільства, Збройних Сил України, інших військових формувань.

Практична значимість полягає в розробці та впровадженні у молоді інтересу до військової справи, до оволодіння військовими спеціальностями, сприянні її підготовці до служби у лавах Збройних Сил України.

Необхідно зробити все можливе для того, щоб становлення і розвиток кожної молодої людини, як громадянина і патріота України, забезпечувалося гармонійною взаємодією суспільних і державних інститутів, макро- і мікроумов, інших факторів для досягнення поставленої мети [49–62]. Тільки в цьому випадку можна розраховувати на успішне вирішення однієї з найбільш важливих проблем українського суспільства і його військової організації, значення якої в сучасний складний і суперечливий період їх розвитку дуже важко переоцінити.

Початкова військова підготовка як складова частина системи підготовки молоді до служби в Збройних Силах України. Військово-патріотичне виховання учнів і молоді – одна з найважливіших сфер діяльності нашої держави. Військово-патріотичне виховання тісно пов'язане з початковою військовою підготовкою і має сприяти кращому оволодінню молоддю військовою справою, засобами з способами захисту в надзвичайних ситуаціях.

Початкова військова підготовка молоді проводиться з метою вивчення молоддю положень Конституцій України, основ оборони держави, з'ясування призначення Збройних Сил України, їх характеру і особливостей, значення військової служби, як

почесного обов'язку громадян України, основних вимог військової присяги, статутів Збройних Сил України., ознайомлення з озброєнням і військовою технікою у військовій частині, з розміщенням і життям особового складу.

Придбання необхідних навичок військового знання. Освоєння основ безпеки життєдіяльності людини в надзвичайних ситуаціях. Головними завданнями військово-патріотичного виховання полягають у тому, щоб всіляко розвивати у молоді переконаність і відданість своєму народові, виховувати їх в душі інтернаціоналістичної свідомості, формувати постійну готовність вміло і мужньо зі зброєю в руках захищати свою Батьківщину, сумлінно виконувати свій громадянський обов'язок.

Військово-патріотичне виховання покликане розвивати у молоді інтерес до військової справи, до оволодіння військовими спеціальностями, сприяти її підготовці до служби в рядах Збройних Сил України.

Серцевину військово-патріотичного виховання становить формування у молодих людей морально-політичних і психологічних якостей захисників Батьківщини. Необхідно виховувати переконаних патріотів Батьківщини, готових стійко переносити всі знегоди військової служби, гідно виконувати обов'язки громадянина України в найважчих умовах як в мирний, так і воєнний час.

Наступний напрям військово-патріотичного виховання – військово-технічна підготовка в ході, якої в учнів формується бойові якості, до числа яких відносяться:

військові знання;

бойову майстерність;

дисциплінованість і організованість;

військове і флотське товариство;

неухильне виконання вимозі військової присяги і статутів, наказів і розпоряджень командирів і начальників.

Третій напрям військово-патріотичного виховання становить фізичне виховання молоді. Воно має своїм завданням формування у неї фізичної витривалості, здатності переносити величезні фізичні навантаження, як в повсякденній військовій службі, так і в бойовій обстановці.

Фізичне загартування не тільки джерело бадьорості та оптимізму, що само по собі важливо, але це готовність і до праці і захисту Батьківщини, форма організуючою раціонального використання вільного часу [63–78]. Фізична підготовка молоді до військової служби заслуговує на особливу увагу. Фізичний розвиток молодої людини, стан його здоров'я мають винятково велике значення для несення цього почесного, але нелегкого обов'язку.

Невід'ємною складовою частиною військово-патріотичного виховання молоді є проведення оборонно-масової та спортивної роботи. Ця робота включає в себе систему заходів державних і громадських організацій щодо формування у молоді високих морально-політичних і бойових якостей, оволодінню ними військовими знаннями і навичками, необхідними для оборони нашої держави.

Добре поставлена оборонно-масова позакласна робота сприяє не тільки закріпленню і застосуванню на практиці знань, умінь і навичок, отриманих на уроках, а й формуванню в учнів високих морально-політичних і бойових якостей.

Військовий керівник несе безпосередню відповідальність за організацію і проведення цієї роботи по розділах Захисту України. Він повинен бути справжнім вихователем, наставником учнів, мати авторитет в педагогічному колективі і юнаків. Тільки тоді йому вдається встановити контакт з тими, хто навчається.

Ефективність військово-патріотичного виховання полягає в досягненні певних результатів відповідно до задалегідь намічених цілей і завдань.

Виключно велике значення у військово-політичному вихованні має принцип конкретно-історичного підходу, який передбачає розгляд всіх явищ дійсності які розвиваються і змінюються в часі. Цей принцип передбачає, перш за все, відповідність змісту, форм і методів військово-патріотичного виховання в конкретній історичній обстановці.

Принцип конкретно-історичного підходу виявляється в тому, що військово-патріотична робота тісно пов'язана з вихованням у молоді на героїчній історії, чудових традиціях Збройних Сил України.

У зв'язку з цим величезного значення набуває об'єктивне висвітлення історичних подій, що не допускає спотворення історії.

Патріотичні почуття розвиваються у школярів у міру формування таких новоутворень, як прагнення до героїчного, спрага подвигу, потреба до самопожертви, набуття свого місця в колективі однолітків, завоювання їх визнання, орієнтація на вимоги колективу і підвищена увага і вимогливість до себе, з огляду на те, що більшість юнаків, після закінчення школи, надінуть військову форму, вставши під овіяні славою Бойові Знамена частин. Дуже важливо в цей період виховувати у них любов і повагу до свого народу, ветеранів війни, воїнів інтернаціоналістів; розкривати справжню красу ратної праці.

Сутність бойових традицій і їх виховне значення. Бойові традиції – це історично сформовані в армії і на флоті правила, звичаї і норми поведінки воїнів в бою і під час несення військової служби, які передаються з покоління в покоління. Бойові традиції Збройних Сил України – це традиції, породжені певним суспільним ладом, в них відображаються особливості призначення Збройних Сил України [79–88]. Вони склалися на зорі зародження української армії, героїчних подвигів українців в роки Другої світової війни і ввібрали в себе все найкраще з героїчного козацького минулого.

Найважливішими бойовими традиціями воїнів Збройних Сил України є: безмежна відданість суверенній державі – Україні і його народу; ненависть до агресорів; впевненість в своїх силах; постійна готовність до захисту Батьківщини; любов до армії і флоту, вірність військовій присязі, Бойовому Прапору військової частини і військовому обов'язку; масовий героїзм в бою; міцне військове товариство, повагу до командира і захист його в бою; постійне прагнення до вдосконалення військової майстерності і зміцнення військової дисципліни, підвищення політичних знань; неупинна боротьба за високу пильність і бойову готовність; почуття колективізму і інтернаціоналізму, бойової співдружності з воїнами інших країн світу, готовність до захисту суверенної демократичної держави Україна.

Дружба і військове товариство міцно увійшли в життя і побут особового складу Збройних Сил та є складовою в загальному ланцюжку бойових традицій. Дотримуватися цієї традиції вимагають багато законодавчих актів. Серед них Конституція України, військова присяга, військові статuti тощо. Так, Статут внутрішньої служби вимагає кріпити дружбу і військове товариство, допомагати товаришеві словом і ділом, утримувати його від поганих вчинків. Дотримуючись цих правил, воїни вважають справою честі надавати взаємну допомогу в бою, навчанні та праці, ніколи і ніде не залишати в біді товариша, виручати його з небезпеки. Згуртованість колективу, почуття ліктя, впевненість в своїх товаришах надає сміливість, примножує сили воїнів, підвищує їх волю і рішучість, допомагає легше переносити всі знегоди суворого армійського життя, чого від них вимагає військова присяга.

Вірність військовій присязі – інша основна бойова традиція. Військова присяга – клятва на вірність народу України, своїй Батьківщині. Кожен громадянин України, вступаючи до лав Збройних Сил, приймає військову присягу. Це важливий правовий і морально-політичний акт, яким підкреслюється державне значення служби в армії і на флоті. Військова присяга для кожного воїна – непорушний закон життя, від якого не може бути жодних відступів.

У військовій присязі втілені всі чудові риси, які характеризують духовне обличчя захисника Батьківщини, його морально-політичні і бойові якості.

Нарівні з іншими бойовими традиціями існують постійне прагнення до вдосконалення військової майстерності і зміцнення військової дисципліни, підвищення політичних знань, невпинна боротьба за високу пильність і бойову готовність. Ці традиції існують завдяки постійному комплексному вихованню воїнів.

Військове виховання – це цілеспрямований процес формування духовних якостей захисників Батьківщини, що відображає в своєму змісті специфічний характер нашої військової організації, її призначення та завдання. Військове виховання формує морально-бойові якості у особового складу, без яких неможливе успішне функціонування армії, як в мирний час, так і в умовах війни [89–94]. Йдеться, перш за все, про такі якості, як вірність військовому обов'язку, військова честь, дисциплінованість, прагнення досконало володіти бойовою технікою і зброєю, військове товариство, бойова співдружність з воїнами армій держав-партнерів.

Слід зазначити, що бойові традиції Збройних Сил України склалися на основі багатого бойового досвіду народів України, їх традицій, народжених в горнилі трьох революцій, в боях за свободу і незалежність Батьківщини, проти колоніального і феодального гніту, в ході самовідданої і героїчної праці українського народу. Виховне значення бойових традицій полягає в тому, що вони допомагають воїнам отримати правильне уявлення про героїчні діла своїх дідів, батьків і старших братів, пізнати славний бойовий шлях, пройдений українськими воїнами всіх поколінь, частинами новостворених Збройних Сил України, перейнятися повагою до важкої і почесної військової служби.

Більшість бойових традицій регламентовано статутами кількох родів Збройних Сил України, вимоги яких є обов'язковими для всіх військовослужбовців нашої армії. До таких статутів відносяться: Статут внутрішньої служби, дисциплінарний Статут, Статут гарнізонної та вартової служби і Стройовий статут Збройних Сил. Дотримання військових статутів, як і вірність військовій присязі, є непорушним правилом для кожного військовослужбовця.

Повсякденна діяльність військовослужбовців, армійський побут, виконання завдань за призначенням самі по собі зумовлюють спадковість і примноження бойових традицій Збройних Сил України. Для кожного воїна сучасної армії вони є істинами, які не вимагають підтвердження їх доцільності чи підкріплення їх будь-якими нагадуваннями.

Героїчна історія наших Збройних Сил повно і яскраво відображена у роки змагань за незалежність, у подвигах українців в роки Другої світової війни. Багато з них віддали найдорожче – своє життя за наше майбутнє, за Батьківщину. Прикладом безмежної відданості військовому обов'язку, звитяги і масового героїзму служать безсмертні подвиги воїнів-українців – захисників Києва, Харкова, Одеси, Дніпропетровська, Донецька і багатьох інших міст, які взяли на себе потужні удари німецько-фашистських полчищ в перші дні і місяці Другої світової війни. Про мужність і нечувану стійкість, виявлену українцями, пам'ятають їх бойові друзі, нащадки, про них написано чимало сторінок [95–99]. Десятки дивізій, бригад, окремих частин були сформовані в Україні. Вони воювали на всіх фронтах, випробувавши і гіркоту поразок, і радість перемог.

Наша молодь повинна виховуватися у вірності до Батьківщини, бути готовою до захисту України так само, як це робили наші діди і прадіди. Молоді воїни Збройних Сил стали гідними спадкоємцями і знають поіменно тих, хто покрити себе немеркнучою славою в боях з німецькими загарбниками.

За подвиги у Другій світовій війні понад 11600 осіб були удостоєні звання Героя Радянського Союзу, в тому числі 497 українців, 110 українців були нагороджені орденом Слави трьох ступенів.

Бойові традиції живуть в серцях і примножуються в ратних справах сучасних воїнів Збройних Сил України, які з достоїнством проходять суворі випробовування, що випали на їх долю у зв'язку з агресією Російської Федерації в окремих районах Донецької і Луганської областей та анексією Криму, вони залишаються вірними героїчним традиціям нашого народу, нашої армії, готові подолати будь-які труднощі і виконати завдання із забезпечення національного суверенітету і територіальної цілісності України.

Генератором у вирішенні цих завдань є високий патріотизм, немеркнуча дружба і військове товариство серед воїнів Збройних Сил України.

Зміст концепції наступності українських поколінь. Система професійної освіти повинна підготувати фахівців, що відповідають потребам сучасного часу, що володіють високим рівнем підготовки в професійному і духовно-моральному відношенні.

Учнівська молодь у віці 16–17 років охоплює покоління періоду коли молоді люди стали свідками грандіозних за своїми масштабами змін творення політичних систем, реформування економіки, утвердження національного суверенітету і відродження громадянського суспільства.

Молодь – це майбутнє нашого суспільства і від того, якою буде вона, залежить наше суспільство і державність України. Але діагностична картина стану молоді викликає тривогу. У такій ситуації негативним явищем серед молоді можуть протистояти загальнолюдські цінності: патріотизм і національна злагода.

Патріотизм – це почуття любові до Батьківщини, до місця, де людина народилася і виросла і усвідомила себе як особистість. Любов до України вище любові до держави і традиційно розглядається як моральний і політичний принцип виховання.

Поняття батьківщини, місця, де живе особистість, починається ще в ранньому дитинстві, але формування її патріотизму складається протягом усього життя і виявляється з моменту участі в політичних процесах, в захисті Батьківщини, усвідомлення відповідальності за свою роль в житті суспільства.

Український патріотизм не нове поняття. У звичайному і науковому обігу здавна використовуються такі терміни як американський патріотизм, український патріотизм, французький, японський тощо.

Упродовж практично всього ХХ століття, унаслідок перебування України у складі Російської імперії або СРСР, поняття батьківщини не було однозначним, подібно ж і “патріотичне виховання” здійснювалося у двох руслах. Робота проукраїнськи налаштованої частини інтелігенції по прищепленню молоді українського патріотизму зустрічала не тільки сильну протидію з боку органів державної влади, але й виразний психологічний опір більшості населення.

За роки незалежності України в східних і південних регіонах країни офіційна урядова позиція змінилася, проте опір такій позиції не тільки не ослаб – але й навіть подекуди набрав агресивних форм. Важливим фактором, що сприяє зростанню розшаровування в суспільстві є те, що завдання патріотичного виховання на практиці нерідко здійснюється швидкими казенно-бюрократичними заходами, не беручи до уваги побажання місцевого населення.

За роки незалежності України яскраво проявилися негативні наслідки відсутності належного патріотичного виховання (як на Сході, так і на Заході України), зокрема:

масова трудова еміграція (“четверта хвиля”), яка привела до втрати, за експертними оцінками, понад 7 млн осіб;

невідповідність дій еліт відносно очікувань та сподівань українського народу;

неготовність частини творчої інтелігенції до довготривалого творчого процесу підвищення конкурентоздатності української культури, мови;

3 квітня 2006 року при Апараті Ради національної безпеки і оборони створено робочу групу з питань патріотичного виховання молоді, якою було ініційовано розробку

загальнодержавної концепції патріотичного виховання молодих людей. До її складу ввійшли провідні спеціалісти державних органів України, зокрема, Міністерства молоді та спорту України та Міністерства освіти і науки України, представники громадських, у тому числі молодіжних організацій та творчої інтелігенції, відомі науковці. Крім того, до роботи групи було залучено широкий загальновітчизняний теоретиків та практиків, які працюють у сфері виховання молоді.

26 березня 2015 року Міністерство освіти і науки України затвердило Концепцію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2015–2019 роки. Концепцією передбачалося декілька етапів впровадження національно-патріотичного виховання дітей та молоді. Зокрема, у 2015 році планувалося створити нормативно-правове підґрунтя та інформаційно-методичне забезпечення для здійснення національно-патріотичного виховання, а також створення Центру патріотичного виховання, що функціонував би у підпорядкуванні Міністерства освіти і науки України та інформаційного ресурсу, присвяченого національно-патріотичній тематиці.

На другому етапі (2016–2017 роки) передбачалося: розроблення програм, навчально-методичних посібників з предметів гуманітарно-соціального спрямування для дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних та вищих освітніх закладів, спрямованих на патріотичне виховання дітей та молоді; підготовка та видання науково-методичних посібників і методичних рекомендацій з організації виховних заходів, роботи клубів, центрів патріотичного виховання.

Упродовж 2018–2019 років проведено моніторинг системи патріотичного виховання дітей та молоді за допомогою соціологічних опитувань, анкетування, психологічного тестування. Також проводились науково-методичні конференції, створено банк педагогічного досвіду, проведено корекцію навчально-виховних впливів з урахуванням результатів моніторингу.

У той же час з'явилися громадські ініціативи щодо патріотичного виховання дітей та молоді. Зокрема, громадська організація Інститут саморозвитку людини “Самріті” запропонувала навчальний посібник “Курс юного патріота”, яким пропонується доповнити три класичні компоненти навчального процесу (розвиваючий, навчальний, виховний) психологічно-терапевтичною та емоційно-корекційною складовою, яка являє собою четвертий компонент, що, на переконання авторів, є нагальною потребою у сучасній школі.

Теоретико-методологічною, дослідно-експериментальною роботою та підготовкою навчальної та методичної літератури з виховної проблематики займається Інститут проблем виховання Національної академії педагогічних наук України. Дослідження Інститутом проводяться у двох основних напрямках: виховання як суспільне явище та науково-методичне забезпечення національної системи виховання в різних соціальних інститутах.

Стан суспільства, який постійно змінюється, вимагає вдосконалення методів і форм патріотичного виховання та національної згоди.

Для формування українського патріотизму і національної злагоди в системі освіти є багатий історичний, літературний, культурологічний матеріал. Прищеплення почуття патріотизму повинно поєднуватися з вихованням міжнаціональної злагоди, як одного з головних чинників стабільного суспільного розвитку сучасної України і формування гармонійно розвиненої особистості нашого суспільства.

Не можна забувати, що духовні втрати коштують більше втрат матеріальних, і в виховному процесі існує ряд проблем, які заважають ефективній організації патріотичного виховання та міжнаціональної злагоди.

З метою вивчення та поліпшення роботи з військово-виховної роботи, протягом 2018–2019 років було проведено дослідження цієї проблеми та визначено основні напрями та завдання її вдосконалення.

До дослідження були залучені різні вікові групи учнів 10 – 11 класів. Методами роботи були тестування, твори, бесіди, диспути тощо.

Проведене дослідження показало необхідність цілеспрямованої систематичної роботи з патріотичного виховання та національної згоди.

В результаті дослідження у 73,5 % учнів визначилася сформованість патріотичного почуття, зразків поведінки і знання, зміст, цілей зазначеного напрямку.

Підсумки роботи привели до створення моделі особистості патріота.

Яким він повинен бути і на кого рівнятися?

У чому його сильна сторона? Кому наслідувати?

І як удосконалюватися?

Учні самі виділили різні якості особистості патріота. В результаті склався збірний образ, в якому вони виділили свої риси характеру і ті, над якими потрібно працювати і до яких треба прагнути.

Модель поведінки особистості патріота:

любить Батьківщину, вірний син свого народу;

знає Конституцію України, її символи і атрибутику;

відрізняється високою громадянською позицією, усвідомлює свою роль в житті держави;

цікавиться політичними подіями і життям країни;

готовий до захисту Батьківщини, її державних інтересів;

веде здоровий спосіб життя;

відрізняється культурою поведінки і спілкування;

прагне до досконалості оволодіння державною мовою і мовою інших національностей;

дорожить своєю честю, радує своїми успіхами і турботою своїх батьків;

шанобливо відноситься до представників інших національностей, пишається досягненнями своїх земляків і їх трудовими подвигами;

бере активну участь у громадському житті свого закладу освіти;

веде пошукову роботу, охороняє пам'ятники історії і культури.

Вирішуючи проблему патріотичного і інтернаціонального виховання стає ясно, якого громадянина слід виховувати, які якості необхідно формувати у майбутнього фахівця.

Прищеплюючи почуття любові до Батьківщини і національної злагоди в учнів бойового хортингу, викладачі, дають можливість доторкнутися до самим найважливішим духовних і соціальних цінностей людства, зміцнити основи нової української державності.

Висновки. Узагальнення результатів дослідження дає можливість зробити такі висновки.

Визначено основні загальнотеоретичні засади бойового хортингу як ефективної складової частини навчально-виховного процесу, спрямованої на вивчення основ початкової військової підготовки, інтересів учнівської молоді щодо формування патріотичних якостей, техніко-тактичних здібностей через виховний вплив тренера (педагога).

Таким чином, у даному науковому дослідженні характеризується початкова військова підготовка як складова частина системи підготовки спортсменів бойового хортингу до служби у Збройних Силах України, військово-патріотичне виховання та спортивно-прикладна підготовка учнів засобами бойового хортингу, визначено особливості виховного та оздоровчого призначення навчально-тренувальної програми бойового хортингу для учнів школи і студентів закладів вищої освіти, з якими проводяться заходи військово-патріотичного спрямування.

Водночас, у роботі проаналізовано методи та форми фізичного виховання дітей та молоді із застосуванням військово-патріотичних засобів сучасного національного виду спорту бойового хортингу та підходи до визначення сутності, змісту і завдань військово-патріотичне виховання української молоді, оздоровленні та формування готовності до захисту України.

Завдання військово-патріотичного виховання засобами бойового хортингу: оволодіння основними навичками збереження особистої та колективної безпеки, надання само- і взаємодопомоги в екстремальних ситуаціях, зміцнення морально-вольового стану та фізичного розвитку учнів, ознайомлення з основами рятувальної справи, надання загальної та спеціальної фізичної підготовки для служби в підрозділах Збройних Силах України. Допризовну підготовка молоді, що здійснюється відповідно до Закону України “Про військовий обов’язок і військову службу”, включено до Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, що реалізується у закладах середньої освіти III ступеня (або структурних підрозділах інших закладів освіти), що забезпечують профільну середню освіту; закладах професійної (професійно-технічної) освіти, якщо певний рівень освіти здобувається на основі базової середньої освіти та проводиться за програмами, погодженими з Міністерством оборони України.

Початковий вишкіл є складовою частиною системи підготовки громадян України до військової служби в Збройних Силах України, в інших військових формуваннях України, обов’язковим державним предметом в закладах загальної середньої і професійно-технічної освіти незалежно від приналежності і форм власності. В процесі початкової військової підготовки учні повинні засвоїти конституційні права громадян щодо захисту України, усвідомити характер і призначення Збройних Сил України, основи військової справи та цивільної оборони, набути необхідних знань, практичних навичок в обсязі підготовки молодого воїна, психологічну стійкість для того, щоб будучи призваними на строкову військову службу або службу за контрактом в Збройні Сили України, вони змогли в короткий термін адаптуватися до умов проходження військової служби і опанувати довіреним їм сучасним озброєнням і бойовою технікою.

Таким чином, результати дослідження дають підстави стверджувати, що бойовий хортинг має високі потенційні можливості як засіб формування патріотичних якостей, техніко-тактичних здібностей учнів закладів освіти, розроблена педагогічна модель і визначені засоби впливу через основні складові початкової військової підготовки учнівської молоді на заняттях бойовим хортингом виявились ефективними, а це дозволяє говорити про досягнення поставленої мети і розв’язання основних завдань дослідження.

Перспективи подальшого дослідження. Подальша робота над формуванням патріотичних якостей, техніко-тактичних здібностей учнів спортивних секцій на заняттях бойовим хортингом у констатувальному, формувальному та контрольному експериментах буде конкретизована в результатах дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антоненко С. А. Підготовка професійних захисників України у системі бойового хортингу / С. А. Антоненко, Е. А. Єрмоєнко, В. Л. Гришук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 52–62.
2. Бабурнич С. А. Професіограма спортивного судді з бойового хортингу / С. А. Бабурнич, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 343–353.
3. Бадьора С. М. Методи психічної саморегуляції співробітників правоохоронних органів у системі бойового хортингу / С. М. Бадьора, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 334–346.

4. Біла В. Р. Військово-патріотичне виховання школярів і студентів у процесі занять бойовим хортингом / В. Р. Біла, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Чмелюк // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 242–254.
5. Бобік С. П. Формування професійно-психологічних здібностей співробітників правоохоронних органів у процесі занять бойовим хортингом / С. П. Бобік, Е. А. Єрмоєнко, С. П. Параниця // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 23–38.
6. Боднарчук О. Г. Бойовий хортинг для підготовки співробітників правоохоронних органів / О. Г. Боднарчук, Е. А. Єрмоєнко, В. Р. Біла // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 226–242.
7. Боднарчук В. В. Бойовий хортинг як засіб формування професійно-прикладних якостей курсантів і працівників силових структур / В. В. Боднарчук, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Чмелюк, // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 188–200.
8. Брухно Ю. С. Бойовий хортинг як засіб формування фізичної культури студентів і курсантів / Ю. С. Брухно, Е. А. Єрмоєнко, В. Л. Грищук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 200–214.
9. Буток О. В. Бойовий хортинг і здоров'я людини / О. В. Буток, Е. А. Єрмоєнко, В. Е. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 564–575.
10. Бухтіяров О. А. Бойовий хортинг як система підготовки українського професійного воїна-патріота / О. А. Бухтіяров, Е. А. Єрмоєнко, В. Л. Грищук, // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 126–139.
11. Вехтев В. В. Бойовий хортинг у військовому мистецтві / В. В. Вехтев, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 827–840.
12. Ганчева В. І. Бойовий хортинг: методика застосування дихальних вправ у процесі занять / В. І. Ганчева, Е. А. Єрмоєнко, Г. А. Коломоєць // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 667–682.
13. Гарбовський Л. А. Бойовий хортинг і методика викладання у закладах вищої освіти / Л. А. Гарбовський, Е. А. Єрмоєнко, В. Л. Грищук, // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 155–173.
14. Гречана Л. О. Бойовий хортинг у системі початкової школи закладів загальної середньої освіти / Л. О. Гречана, Е. А. Єрмоєнко, С. М. Солодько // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28–29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 554–563.
15. Гречаний О. М. Методика викладання бойового хортингу в процесі гурткової роботи у закладах загальної середньої освіти / О. М. Гречаний, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 251–262.
16. Грищук В. Л. Бойовий хортинг як засіб професійно-прикладної підготовки правоохоронців до виконання службово-бойових завдань з протидії контрабанді у районах здійснення операції об'єднаних сил / В. Л. Грищук, Е. А. Єрмоєнко, О. А. Бухтіяров // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 59–73.

17. Гришук В. Л. Бойовий хортинг як засіб професійно-прикладної, функціональної підготовки студентів, курсантів і слухачів спеціалізованих закладів вищої освіти та співробітників правоохоронних органів / В. Л. Гришук, Е. А. Єрьоменко // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 537–544.

18. Гришук В. Л. Службовий обов'язок та етичні цінності правоохоронців як результат виховання у системі бойового хортингу / В. Л. Гришук, Е. А. Єрьоменко, О. А. Бухтіяров // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 80–101.

19. Деркач О. В. Розвиток фізичних якостей у співробітників правоохоронних органів засобами бойового хортингу за методом функціонального тренування / О. В. Деркач, Е. А. Єрьоменко, О. В. Бутко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 384–403.

20. Довгань Н. Бойовий хортинг як інструмент соціалізації студентів закладів вищої освіти / Н. Довгань, Е. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 177–186.

21. Єрьоменко В. Засоби профілактики основних стоматологічних захворювань у студентів, курсантів, спортсменів бойового хортингу та співробітників правоохоронних органів / В. Єрьоменко, Е. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 116–126.

22. Єрьоменко В. Е. Медичний контроль змагальної діяльності з бойового хортингу / В. Е. Єрьоменко, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 195–215.

23. Єрьоменко В. Стоматологічне здоров'я дітей та молоді як чинник спортивних успіхів у бойовому хортингу / В. Єрьоменко, Е. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 96–111.

24. Єрьоменко Е. А. Аналіз навчально-тренувального арсеналу бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрьоменко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2021. – 435 с.

25. Єрьоменко Е. А. Бойовий хортинг. Програма спортивної секції для учнів старшого шкільного віку 10–11 класів : навч. програма / Е. А. Єрьоменко // Мін-во освіти і науки України, Інститут модернізації змісту освіти. – Київ : ГС «НФБХУ», 2021. – 102 с.

26. Єрьоменко Е. А. Бойовий хортинг – виховна система школярів України / Е. А. Єрьоменко, О. М. Гречаний // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 240–251.

27. Єрьоменко Е. А. Бойовий хортинг – професійно-прикладний вид спорту правоохоронних органів України : монографія / Е. А. Єрьоменко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Національна федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 203 с.

28. Єрьоменко Е. А. Бойовий хортинг у системі професійної підготовки співробітників державних правоохоронних органів : монографія / Е. А. Єрьоменко // Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2021. – 222 с.

29. Єрьоменко Е. Бойовий хортинг як ефективний засіб військово-патріотичного виховання школярів і студентів / Е. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 32–41.

30. Єрьоменко Е. А. Бойовий хортинг як засіб виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів закладів вищої освіти / Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 215–225.

31. Єрьоменко Е. А. Бойовий хортинг як засіб військово-патріотичного виховання старшокласників / Е. А. Єрьоменко, К. М. Кукушкін // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 273–287.

32. Єрьоменко Е. Бойовий хортинг як засіб оптимізації функціональної підготовки студентів і курсантів спеціалізованих закладів вищої освіти та співробітників правоохоронних органів / Е. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 19–33.

33. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб прикладної психофізичної підготовки курсантів правоохоронних спеціальностей відомчих закладів вищої освіти / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 128–138.
34. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб професійно-психологічної підготовки співробітників правоохоронних органів України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Нац. федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 138 с.
35. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як система формування готовності співробітників правоохоронних органів до дій в екстремальних ситуаціях / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 110–128.
36. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як чинник формування військово-патріотичних здібностей, фізичної культури та основ здоров'я учнівської молоді / Е. А. Єрмоєнко, І. В. Кузора // Науковий часопис національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури /фізична культура і спорт/». – 2020. – Вип. 8 (128) 20. – С. 61–69.
37. Єрмоєнко Е. Витоки та історія розвитку бойового хортингу в Україні і за кордоном / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 55–70.
38. Єрмоєнко Е. А. Виховання наполегливості у школярів 6–7 років у процесі занять хортингом : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Едуард Анатолійович Єрмоєнко. – К., 2016. – 222 с.
39. Єрмоєнко Е. А. Виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів у процесі занять бойовим хортингом / Е. А. Єрмоєнко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури /Фізична культура і спорт/». – 2019. – Вип. 10 (118). - 2019. – С. 49-56.
40. Єрмоєнко Е. Виховна система бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 161–177.
41. Єрмоєнко Е. Військово-патріотична програма та прикладний хортинг / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу : зб. наук. праць / Нац. академія педагогічних наук України, Ін-т проблем виховання НАПН України, Українська федерація хортингу. – К. : Паливода А. В., 2014. – Вип. 1. – С. 10–19.
42. Єрмоєнко Е. А. Військово-прикладний і бойовий хортинг у системі професійної підготовки допризовної молоді, військовослужбовців та правоохоронців / Е. А. Єрмоєнко, С. С. Полторацький // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 527–533.
43. Єрмоєнко Е. Всесвітнє українське земляцтво та діаспора у сприянні розвитку бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 56–79.
44. Єрмоєнко, Е. Засади формування цінностей здорового життя учнівської та студентської молоді засобами хортингу / Е. Єрмоєнко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць. - Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. - Вип. 10 (80) 16. - С. 38-44.
45. Єрмоєнко Е. А. Значимість цінностей фізичної культури та основ здоров'я для студентів і курсантів, які займаються бойовим хортингом / Е. А. Єрмоєнко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури /Фізична культура і спорт/». – Вип. 11 (119). - 2019. – С. 71-79.
46. Єрмоєнко Е. А. Комплексне використання потенціалу бойового хортингу для забезпечення національної безпеки України в умовах зовнішньої агресії / Е. А. Єрмоєнко // Актуальні проблеми забезпечення національної безпеки та спрощення процедур міжнародної торгівлі : зб. тез IV наук.-практ. інтернет-конфе., 25-31 травня 2020 р., м. Ірпінь – м. Хмельницький / Мін-во фінансів України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Хмельницький : Науково-дослідний центр митної справи, 2020. – С. 18–23.
47. Єрмоєнко Е. А. Концепція розвитку бойового хортингу в системі освіти України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, ГС «Національна федерація бойового хортингу України. – К.: ГС «НФБХУ», 2020. – 122 с.

48. Єрмоєнко Е. Медико-біологічні та морфофункціональні особливості бойового хортингу у процесі виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 112–121.
49. Єрмоєнко Е. Медико-фізіологічні чинники самоконтролю за фізичним навантаженням на тренуваннях з бойового хортингу у процесі виховання фізичної культури студентів / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 127–138.
50. Єрмоєнко Е. А. Методичні плани навчально-тренувальної роботи з бойового хортингу : навч.-метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Ін-т модернізації змісту освіти. – Київ : ГС «НФБХУ», 2020. – 75 с.
51. Єрмоєнко Е. А. Наукове обґрунтування психолого-педагогічних умов виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів у процесі занять бойовим хортингом [Електронний ресурс] / Е. А. Єрмоєнко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / фізична культура і спорт /» – 2020. – Вип. 3(123). – С. 47–56. – Режим доступу : [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.3\(123\).09](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.3(123).09).
52. Єрмоєнко Е. А. Організація дитячого гуртка з бойового хортингу у закладах позашкільної освіти для вихованців 5–7 років : навч.-метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – Ірпінь, 2020. – 158 с.
53. Єрмоєнко Е. Основні принципи бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 22–31.
54. Єрмоєнко Е. А. Особливості самовиховання в бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 40–55.
55. Єрмоєнко Е. А. Особливості фізичної і психологічної підготовки та формування професійних якостей курсантів і працівників правоохоронних органів засобами бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 39–42.
56. Єрмоєнко Е. А. Правомірність застосування службово-прикладних прийомів фізичного впливу системи бойового хортингу в екстремальних умовах соціального характеру у межах необхідної самооборони / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 95–110.
57. Єрмоєнко Е. А. Програма навчально-тренувальних занять з бойового хортингу для спортсменів юнацького, кадетського та юніорського віку / Е. А. Єрмоєнко // Збірник навчальних програм з бойового хортингу : навч.-метод. посіб. / Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2021. – С. 52–127.
58. Єрмоєнко Е. А. Психічні процеси в бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 63–72.
59. Єрмоєнко Е. Система фізичного виховання спортсменів бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 188–205.
60. Єрмоєнко Е. А. Теоретико-методичні засади виховання наполегливості в молодших школярів у процесі занять бойовим хортингом : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Ін-т проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 191 с.
61. Єрмоєнко Е. А. Технічна підготовка спортсмена бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 652 с.
62. Єрмоєнко Е. А. Удосконалення професійних компетентностей тренера-викладача з бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – Ірпінь, 2021. – 274 с.
63. Єрмоєнко Е. А. Фізичне самовдосконалення особистості підлітків, які займаються бойовим хортингом / Е. А. Єрмоєнко, С. А. Бабурнич // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 377–385.

64. Єрмоєнко Е. Філософія бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 82–104.
65. Єрмоєнко Е. Формування фізичної культури та цінностей здорового способу життя студентської молоді як передумова спортивних успіхів у бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 261–274.
66. Єрмоєнко Е. Формування цінностей здорового життя учнівської та студентської молоді на заняттях хортингом у навчальних закладах / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2016. – Вип. 6. – С. 115–123.
67. Єрмоєнко Е. А. Хортинг : навчальна програма гурткової (секційної) роботи для учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів / Єрмоєнко Едуард Анатолійович. - Київ : Паливода А. В., 2012. – 268 с.
68. Єрмоєнко Е. А. Хортинг – національний вид спорту України: метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко. – К. : Паливода А. В., 2014. – 1064 с.
69. Єрмоєнко Е. А. Хортинг для здоров'я учнівської молоді : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Ун-т ДФС України. – К. : ПАЛИВОДА А. В., 2020. – 611 с.
70. Єрмоєнко Е. А. Хортинг для старшокласників : навч.-метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Ун-т ДФС України. – К. : Паливода А. В., 2020. – 229 с.
71. Єрмоєнко Е. А. Хортинг у житті школяра : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут модернізації змісту освіти. – Київ : ГС «НФБХУ», 2021. – 500 с.
72. Зверев А. В. Бойовий хортинг у методиках вдосконалення силових якостей спортсменів різних вікових груп / А. В. Зверев, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 593–603.
73. Зуб Р. В. Бойовий хортинг та його духовно-виховне призначення / Р. В. Зуб, Е. А. Єрмоєнко, С. А. Карасевич // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 04–05 січня 2021 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. – Ч. 3. – С. 873–893.
74. Івашковський В. Психомоторика та психо-фізіологічні особливості підготовки спортсменів бойового хортингу / В. Івашковський, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 130–138.
75. Карасевич С. А. Бойовий хортинг як засіб морально-етичного виховання особистості / С. А. Карасевич, Е. А. Єрмоєнко, В. Р. Біла // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 346–357.
76. Карасевич С. А. Дитячо-юнацька програма оздоровчих занять з бойового хортингу для школярів : метод. посіб. / С. А. Карасевич, М. М. Дорошенко, Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Інститут модернізації змісту освіти. – Київ : ГС «НФБХУ», 2021. – 188 с.
77. Кіблицький Р. В. Бойовий хортинг: концептуальні засади розвитку і популяризації в Україні / Р. В. Кіблицький, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 502–514.
78. Коломоєць Г. А. Бойовий хортинг і принципи формування духовно-моральної вихованості учнів / Г. А. Коломоєць, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Деревянко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 776–793.
79. Колос М. А. Бойовий хортинг: швидко-силова підготовка та оптимізація управління навчально-тренувальним процесом / М. А. Колос, Е. А. Єрмоєнко, О. М. Сидоренко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 493–502.
80. Кузора І. В. Військово-патріотична програма бойового хортингу / І. В. Кузора, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Вехтєв // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 840–852.
81. Кукушкін К. М. Методика військово-патріотичного виховання школярів у процесі занять бойовим хортингом / К. М. Кукушкін, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність

- правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 6–14.
82. Литвиненко А. М. Бойовий хортинг – комплексна система фізичного виховання особистості / А. М. Литвиненко, Е. А. Єрмоєнко, В. Е. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 403–422.
83. Лях В. Інноваційні підходи у боротьбі «Лави на лаву» з учнями козацьких класів і спортсменів бойового хортингу / В. Лях, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 164–176.
84. Ляховець О. О. Бойовий хортинг як засіб виховання патріотизму у дітей дошкільного віку / О. О. Ляховець, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 305–315.
85. Остапенко О. І. Бойовий хортинг як засіб формування у старшокласників готовності до військової служби / О. І. Остапенко, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 638–652.
86. Петрочко Ж. Бойовий хортинг як засіб виховання патріотизму у школярів і студентів / Ж. Петрочко, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 34–45.
87. Петрочко Ж. В. Хортинг – школа сили і честі юного українця : метод. посіб. / Ж. В. Петрочко, Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Мін-во молоді та спорту України, Нац. академія педагогічних наук України, Ін-т проблем виховання. – К. : Паливода А. В., 2016. – 544 с.
88. Полторацький С. С. Бойовий хортинг у впровадженні воїнських традицій українського народу / С. С. Полторацький, Е. А. Єрмоєнко, В. Е. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 538–550.
89. Присяжнюк С. Бойовий хортинг та проблема активного відпочинку спортсменів у різні вікові періоди / С. Присяжнюк, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 206–218.
90. Пустолякова Л. Бойовий хортинг у системі навчання фізичних вправ загального розвитку та спеціально-підготовчих вправ на заняттях з фізичного виховання у закладах вищої освіти / Л. Пустолякова, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 187–195.
91. Рудей Д. Ю. Бойовий хортинг у комплексі виховних засобів спортсменів шкільного віку / Д. Ю. Рудей, О. М. Гречаний, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 334–343.
92. Сичов С. Бойовий хортинг та особливості оптимізації управління атлетичним тренуванням у процесі спортивної діяльності / С. Сичов, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 219–225.
93. Степура Т. М. Бойовий хортинг як засіб формування специфічних психічних властивостей співробітників правоохоронних органів / Т. М. Степура, Е. А. Єрмоєнко, О. В. Бутко, // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 173–188.
94. Тішин А. В. Застосування прийомів бойового хортингу при вдосконаленні навчання у вищих освітніх установах правоохоронних органів України / А. В. Тішин, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 296–305.
95. Федорченко Т. Є. Бойовий хортинг і методика проведення занять в умовах здоров'язберігальної педагогіки / Т. Є. Федорченко, Е. А. Єрмоєнко, В. Е. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 695–713.
96. Чмелюк В. В. Бойовий хортинг у підрозділах державної митної служби для підготовки співробітників до протидії незаконному переміщенню товарів у районах здійснення операції об'єднаних сил на сході України / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Бондарчук // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-

практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 7–25.

97. Чмелюк В. В. Бойовий хортинг як чинник навчання і професійної підготовки курсантів закладів вищої освіти правоохоронної спрямованості / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Бондарчук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 8–23.

98. Шаповалов Б. Б. Перспективи розвитку бойового хортингу як засобу підготовки військовослужбовців правоохоронних органів військової структури до дій з ризиком для життя та здоров'я / Б. Б. Шаповалов, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 315–322.

99. Savchenko A. Combat horting – educational practice for young people / A. Savchenko, E. Yeromenko // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 88–95.

Yeromenko E. A.

University of the State Fiscal Service of Ukraine, Irpin, Ukraine

Initial military training as an integral part of the system of training combat horting athletes for service in the Armed Forces of Ukraine

***Abstract.** This scientific article characterizes the initial military training as an integral part of the system of training combat horting athletes for service in the Armed Forces of Ukraine, military-patriotic education and sports training of students by means of combat horting, identifies features of educational and health training program for combat horting for pupils of schools and students of higher education institutions with which military-patriotic events are held, methods and forms of physical education of children and youth with the use of military-patriotic means of modern national sport of combat horting and approaches to defining the essence, content and tasks of military-patriotic education of Ukrainian youth, rehabilitation and formation of readiness to defend Ukraine. It is noted that the tasks of military-patriotic education by means of combat horting: mastering the basic skills of personal and collective security, self-help and mutual assistance in extreme situations, strengthening the morale and physical development of students, acquaintance with the basics of rescue, providing general and special physical training for service in units of the Armed Forces of Ukraine. Pre-conscription training of young people carried out in accordance with the Law of Ukraine "On Military Duty and Military Service" is included in the State Standard of Basic and Complete General Secondary Education, implemented in secondary schools of III degree (or structural units of other educational institutions). provide specialized secondary education; vocational (technical) education institutions, if a certain level of education is obtained on the basis of basic secondary education and is conducted according to programs agreed with the Ministry of Defense of Ukraine. Primary education is an integral part of the system of training citizens of Ukraine for military service in the Armed Forces of Ukraine, in other military formations of Ukraine, a mandatory state subject in general secondary and vocational education, regardless of affiliation and ownership. In the process of initial military training, students must learn the constitutional rights of citizens to defend Ukraine, understand the nature and purpose of the Armed Forces of Ukraine, the basics of military affairs and civil defense, acquire the necessary knowledge, practical skills in training a young soldier, psychological resilience to be called for conscript military service or contract service in the Armed Forces of Ukraine, they were able to quickly adapt to the conditions of military service and master the modern weapons and military equipment entrusted to them. According to the program of military-patriotic education by means of combat horting work on accumulation of educational and methodical base is carried out, and also there are various forms of carrying out employment: theoretical employment of various educational direction; practical training sessions on sports; training in the applied section of combat horting; tourist trips, visits to historical places, as well as places of Cossack glory; participation in calendar sports competitions.*

Key words: initial military training, military-patriotic education, service in the Armed Forces of Ukraine, combat horting, national sport of Ukraine, protection of Ukraine's interests.

Наукове видання

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

(українською, англійською та російською мовами)

Матеріали міжнародної науково-практичної конференції

Матеріали представляють узагальнені результати досліджень у напрямі теоретичних та практичних аспектів удосконалення професійних компетентностей фахівців бойового хортингу у системі правоохоронних органів України.

04–05 січня 2021 р., м. Ірпінь, Університет ДФС України

Колектив авторів
Друкується в авторській редакції

Упорядник: Е. А. Єрмоменко

Підписано до друку 12.01.2021 р.
Формат 84x108/16
Умов. друк. арк. 182,49

Папір офсетний
Друк офсетний
Гарнітура Times

Зам. № 0239
Наклад 50 пр.

Підготовлено до друку Видавничо-поліграфічним центром Університету ДФС України.
08205, вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська область, Україна.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції (серія ДК № 5104 від 20.05.2016 р.)

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ, ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
ПРАЦІВНИКІВ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ
КАФЕДРА СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ТА ОРГАНІЗАЦІЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**